

מבוא

שלום לכולם ברוכות הבאות ל"עיניים על עזה", ההתכנסות היומית שלנו שהיא חיבור של מחאה ולמידה. היום אנחנו מסיימים את השבוע העשירי של עיניים על עזה. זאת אומרת שהרצאה היום היא הרצאה החמישים במספר. זה גורם לנו לעצור רגע, ולהתפעל, ולהודות שוב לכל המומחות והמומחים, האקטיביסטים, עורכות הדין, העיתונאים, ומעל הכל אלה שהביאו בפנינו את סיפורם האישי. כאן גם כמובן להודות לכם, הקהל שלנו, שמתקבץ כאן בעקביות ובנחישות, במציאות הזאת, ומתעקש להישיר מבט, לא להתעלם, ולמצוא את הדרך לשים לכל זה סוף. היום מתארחת אצלנו פרופ' ליאת קוזמא מהחוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון באוניברסיטה העברית, שם היא גם מופקדת על הקתדרה להיסטוריה של הרפואה על שם הארי פרידנוואלד. יחד עם ד"ר לי מרדכי היא גם מפרסמת סדרת מאמרים ב"שיחה מקומית". אני ממליצה מאוד לחפש אותם ולקרוא אותם באתר bearing witness (<https://www.mekomit.co.il>). ליאת תדבר במשך שמונה דקות, ואחר כך נשאיר זמן לדיון קצר. אני מזכירה שמי שרוצה לשאול שאלה, מוזמנת לכתוב אותה בצ'אט ואני אקריא אותה לליאת. ליאת, תודה רבה שהצטרפת אלינו. הבמה שלך.

הרצאה

תודה שהזמנתם אותי. אני אדבר על משהו מאוד ספציפי, על המלחמה שאסרה ישראל על ארגוני הסיוע, שהגיעה לשיאה בעשרה במרץ, ובצעם המסקנות שלה יקרו ממש בשבועות הקרובים. אז בעוד קצת פחות משבועיים, בתשעה בספטמבר, יפקע המועד לרישום מחודש של ארגונים שעובדים בשטחים הכבושים. ותוך מספר שבועות, מספר לא ידוע מתוכם לא יוכלו עוד לעבוד מול עזה והגדה, וידרשו להוציא את עובדיהם הבינלאומיים משם. אפילו עוד לפני פקיעת המועד, חלק כבר קיבלו הודעות ברוח זו בשבועות האחרונים, הודעות שאומרות שהם לא אמורים לפעול פה יותר ושהם צריכים להוציא מידידת את העובדים הבינלאומיים שלהם.

אז מה זה הנוהל הזה שדיברתי עליו? בעשרה במרץ 2025 משרד התפוצות והמאבק באנטישמיות קבע נוהל חדש, שעל פיו כל הארגונים שעובדים בשטחים הכבושים צריכים להירשם מחדש. הרשמתם מבוטלת והופכת להיות זמנית לחצי שנה. הם צריכים להירשם מחדש, או לאבד את זכותם לעבוד בין הירדן לים. הדרישות של ההרשמה כללו רשימה של יעדים ואופני פעולה וגם רשימה של כל התורמים, כל העובדים, כל הארגונים המקושרים וכו'. הקריטריונים שפורסמו בנוהל הזה שקיים – אתם יכולים לבדוק אותו באתר משרד התפוצות – כוללים אי מעורבות של הארגון והעובדים בו או התורמים לו בדה-לגיטימציה של ישראל, קרי קריאות לחרם על ישראל, בהכחשת היותה של ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית, או בתמיכה ומתן מידע שעשוי להוביל להגשת תביעות נגד ישראלים בחו"ל או בבתי המשפט הבינלאומי לצדק בגין פעולות צה"ל. כלומר, מה שהנוהל הזה קובע הוא שארגונים בינלאומיים שפועלים במסגרת החוק הבינלאומי לא יוכלו לעבוד בישראל, אם הם ידווחו על הפרות החוק הבינלאומי.

בלון ניסוי ראשון היה בסתיו 2024: אחרי מכתב של 99 רופאים לג'ו ביידן, שבו הם דווחו על מצב מערכת הבריאות בעזה. בוטלה הרשמתם של שישה ארגונים והם לא הורשו להכניס יותר רופאים לעזה. האיסור בוטל אחרי מספר שבועות. בלון ניסוי גדול יותר היה בסוף 2024: אונר"א הוצאה מחוץ לחוק. זה התחיל במסע דה-לגיטימציה כבר בתחילת המלחמה. עננה של חשדות לא מבוססים, גירוש העובדים הבינלאומיים וסגירת בתי הספר במזרח ירושלים, [ז"א] להשאיר ילדים בלי פתרון. ישראל ראתה כי טוב, ושהמחיר הבינלאומי של המהלך הזה, וכמובן גם המחיר הפנימי, הוא למעשה אפסי. ומכאן הגיע הנוהל. בעצם הארגונים כבר התחילו לדבר עם לי (מרדכי) ואיתי בסביבות אותו מועד, ועדכנו לגבי הדיונים הפנימיים שלהם, שהם מעלים חשש מאד גדול לגבי היכולת שלהם לעבוד. הטרגדיה היא שישראל מצליחה לתקוע טריז בין הארגונים השונים. במקום לגבש חזית אחידה, מתח שקיים בין ארגונים שקשורים לאו"ם לארגונים עצמאיים, בין ארגונים גדולים לארגונים קטנים, בין ארגונים דתיים לארגונים חילוניים, מייצר חשדנות ונכונות של חלק מהארגונים להתקפל. בעצם, ישראל אומרת להם: או שתשתפו פעולה עם המתווה שלנו או שלא תוכלו להאכיל אנשים. וזו דילמה שקשה להאשים ארגונים, שניצבים משני צידיה. מעבר לעובדה שאין סולידריות פנימית בין הארגונים, אין להם גם את הגב התומך של הממשלות שלהם. גם הממשלות שלהם וגם הציבור הישראלי נשארים אדישים.

מה המטרה? המטרה היא בעצם להפוך את ה-GHF, קרן הסיוע לעזה, לגורם היחיד שמכניס מזון לרצועה. ארגונים שמוכנים לעבוד עם ה-GHF ולתת לו את הסיוע שלהם, להעביר ל-GHF את השליטה בסיוע ימשיכו לעבוד ברצועה. ומי שלא מוכנים, לא יורשו לעבוד. זה בעצם ניסיון להפוך את כולם למשתפי פעולה של ארגון שפועל בחסות ישראלית ושליטה ביטחונית ישראלית – אני לא ארחיב על המחיר הקטלני של [הארגון] גם ברעב, וגם בירי חי במבקשי סיוע. אז מטרה אחת היא ה-GHF, ומטרה שנייה היא להיפטר מעדי ראייה חיצוניים שזוכים להקשבה מסוימת בקרב הקהל

הבינלאומי, בעיקר בציבור. המטרה השלישית היא להיפטר ממה שמהווה בפועל נוכחות מגינה. ראינו את זה השבוע עם המתקפה על בית החולים נאסר, שמתרחשת חצי שעה אחרי שכל הרופאים הבינלאומיים יוצאים להשתלמות.

מהן ההשלכות? ההשלכה הראשונה היא חיסול העקרונות ההומניטריים בחלוקת סיוע. כלומר, אנושיות עם משוא פנים, עצמאות וניטרליות. ההשלכה השנייה היא חוסר יכולת להעניק סיוע גם בגדה המערבית. זה לא רק קשור רק בעזה אלא גם באסון המתגלגל בגדה המערבית. ולבסוף מיטוט המערך ההומניטרי שנבנה במאה השנים האחרונות כבר משמש מודל למקומות אחרים בעולם. כלומר, ישראל, וארגונים, וה-GHF, וארצות הברית, מציגים את זה כמודל לייצוא.